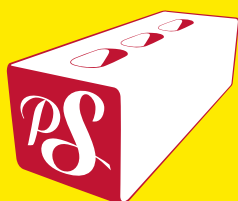

3.8
5.1
2.

pedagogstudentene

**PEDAGOGSTUDENTENE I
UTDANNINGSFORBUNDET (PS)**

Postboks 9191 Grønland
0134 OSLO

Tlf. 24 14 22 90
Faks 24 14 22 91

ps@utdanningsforbundet.no
www.pedagogstudentene.no

UNDER UTDANNING

Pedagogstudentenes medlemsblad nr. 2/04

6

BARN OG SORG
EKSAMENSANGST
SE MEG, LÆRER!
KROPPSFIKSERING

Kjære medstudenter!

Endelig har våren tatt kontroll over kong Vinter med lange, lyse dager. Men med våren kommer også det småekle fenomenet som man helst ikke vil tenke på, men som likevel dukker opp. Noen opplever dette fenomenet opptil flere ganger i året. Ja, jeg snakker om eksamen. Men jeg regner med at med denne utgaven i hånda står tiden stille, og du setter deg godt til rette for å lese medlemsbladet. Denne utgaven preges av et tema som omfatter mange artikler - sårbare barn og unge. Vi ønsker å ta opp temaer som omtales i liten eller ingen grad i vår utdanning. Du får også noen tips til hvordan du skal overleve eksamen.

VI HAR EN ARTIKKEL FRA TRE STUDENTER som har tatt etterutdanning i uteskole. Dette er en spennende måte å jobbe på, og vil bli stadig mer aktuell. Uteskole innebærer ikke bare at man går på skogstur. Uteskole er så mye mer. Ellers er vi innom aktuelle saker. Vi hadde landsmøte i Bergen i mars, og du får en tilstandsrapport fra de intense dagene der. Ellers håper jeg at du finner noe som faller i smak.

IGJEN VIL JEG OPPFORDRE DEG til å engasjere deg. Du får enormt mye igjen for ditt engasjement. Et felles mål bør være en best mulig lærerutdanning. Det er du tjent med, og det er framtidige studenter også tjent med. Sammen er vi sterke!

BRENNER DU INNE MED EN SAK? Er det noe du er uenig eller enig i? Vi hører gjerne fra deg. Lykke til med eksamen. Og husk at livet er mer enn eksamen. Ikke glem at du også skal puste og leve! Nyt våren - selv om du leser til eksamen. Og god fornøyelse med lesingen av denne utgaven.

Heidi Andersen
redaktør

PEDAGOGSTUDENTENE
Postboks 9191 Grønland
0134 OSLO

Tlf. 24 14 22 90
Faks 24 14 22 91

ps@utdanningsforbundet.no
www.pedagogstudentene.no

Leder
Live Braathen Ellingsen

Nestleder
Linda Mari Lindblad

Arbeidsutvalg
Olav Gjesdahl Weng
Trine Berg Jacobsen
Beate Grande Karlsen

UNDER UTDANNING
Redaktør
Heidi Andersen

Ansvarlig redaktør
Live Braathen Ellingsen

Redaksjonen
Heidi Andersen (redaktør)
Bjørn H. Nicolaisen
Christer Ringheim
Tina Stai
Jeanette Krog Svendsen

Tips oss
redps@utdanningsforbundet.no

Bidragstere
Linda Mari Lindblad
Eirik Gulseth

Agnete Jølstad
Edith Skogen
Marianne Rud Skjærstad
Helga Hjetland
Kjell Pedersen
Monika Hestad

Design
Okular
www.okular.no

Trykkeri
BK Grafiske
www.bkgrafiske.no

Opplag:
10 500

Forsiden
Tone Langvik/Okular

Kjære medlem!

Våren er her! Vi kan høre fuglene kvitre, se blomster som kommer fram ved husveggene. Våren betyr mye for studenter. For enkelte er våren et stressjag uten like. Eksamener nærmer seg. Noen er ferdige som studenter og skal ut og søke lykken i arbeidsmarkedet. Jeg tipper at det er opp til flere av dere som begynner å bli nervøse.

PEDAGOGSTUDENTENE i Utdanningsforbundet avholdt landsmøte i Bergen 18.-21. mars. 90 pedagogstudenter fra hele landet la grunnlaget for det neste årets arbeid. Jeg er imponert over kvaliteten på møtet. Det var mange engasjerte og dyktige studenter til stede. Jeg vil påstå at dette landsmøtet var det beste i PS' historie. Du kan lese mer om landsmøtet på side 4 og 5.

2. APRIL BLE STORTINGSMELDINGA «KULTUR FOR LÆRING» om kvalitet i skolen lagt fram. Det er et spennende arbeid som er i vente. Kristin Clemet vil innføre opptakskrav til allmennlærerutdanninga, og dette forslaget vil bli sendt ut på høring. Jeg oppfordrer alle til å følge med på debatten om stortingsmeldinga, for det er spennende å se hvordan politikerne ønsker Skole-Norge. PS skal være på banen i denne debatten; PS skal stå fram som en slagkraftig organisasjon.

JEG VIL BENYTTJE ANLEDNINGEN TIL Å TAKKE for meg. Jeg har hatt noen utrolig flotte år som engasjert lærerstudent. Takk til alle som har bidratt til å forme PS. Fra 1. juli er det Kathrine Hestø Hansen fra Høgskolen i Sør-Trøndelag som er ny leder; jeg vil ønske henne og resten av arbeidsutvalget lykke til. Dere går en spennende tid i møte.

LYKKE TIL MED EKSAMENER, og lykke til i arbeidslivet for deg som er ferdigutdanna!

Live Braathen Ellingsen
leder

04 LANDSMØTE
2004

05 LANDSMØTE
2004

06 UTESKOLE

07 UTESKOLE

08 Å MESTRE
EKSAMENS-
ANGST

09 SAIH: TAKK
FOR TIERNE!

10 STUDIER I
REFORMENS
TID

11 STUDIER I
REFORMENS
TID

12 TEMA:
KROPPS-
FIKSERING

13 TEMA:
KROPPS-
FIKSERING

14 TEMA:
KROPPS-
FIKSERING

15 TEMA:
KROPPS-
FIKSERING

16 TEMA:
SE MEG,
LÆRER!

17 TEMA:
SE MEG,
LÆRER!

18 TEMA:
BARN OG
SORG

19 TEMA:
BARN OG
SORG

20 TEMA: MOB-
BING I BAR-
NESKOLEN

21 TEMA: MOB-
BING I BAR-
NESKOLEN

22 HØGSKOLEN
I BODØ

23 ROLLE-
SPILLET
«PÅ FLUKT»

24 HELSING
FRA HELGA

25 MAT PÅ 10
MINUTTER

300mm
1級
品番 13013

Tanker fra en delegat

«De som er enige med redaksjonskomiteens innstilling, forholder seg i ro. De som er imot, viser det ved stemmetegn – og det stemmes.»

Ordstyrerens myndige stemme bærer gjennom hele salen. Jeg klør meg i hodet. Hvilket forslag er det vi stemmer over nå? Forvirringen er total. Etter intens hvisking med sidemannen finner jeg ut at jeg skal vise stemmekortet. Jeg strekker armen i været, fortsatt forvirret. Men nå vet jeg iallfall hva jeg stemmer på.

Å VÆRE PÅ LANDSMØTE er krevende. Her er det mye å sette seg inn i. Jeg blar i bunken av sakspapirer, og finner fram neste sak. Det er stille i salen - nå gjelder det å holde tunga rett i munnen. Det er søndag, og jeg begynner å bli sliten i hodet. Selv om jeg har vært på landsmøter før, blir det alltid slitsomt. Lange dager med intens møteaktivitet. Replikker og svarreplikker suser gjennom luften. Det kommer fram mye interessant. Jeg gleder meg til å komme tilbake til lokallaget og orientere dem om alt som har skjedd på landsmøtet. Det regner ute. Ingen bombe når man tenker på at møtet holdes i Bergen.

PAUSE. FOLK SIVER UT. Det går mye kaffe og cola denne formiddagen. Det ble sent i går. Landsmøtemiddagen tar alltid lang tid. Det er man-

ge taler som skal holdes, og det er mange som har mye de skulle sagt. Jeg blir sittende igjen inne i møtesalen. Prøver å fordøye en del av inntrykkene som har kommet i løpet av helga. Til tross for at det noen ganger oppstår høy temperatur i møtesalen, er de fleste venner når de går ut av rommet. Det er bra. Vi har vedtatt nytt arbeidsprogram, og ledelsen har fått mange gode innspill til det videre arbeidet. Vi har også drøftet solidaritetsarbeid, og kommet fram til at vi ønsker å fortsette med dette.

NÅR KVELDEN KOMMER, er det kro og sosialt. Her diskuteres politikk - og helt andre ting. Her er det rom for dype samtaler, og mer frie samtaler over en halvliter. Stemningen er god.

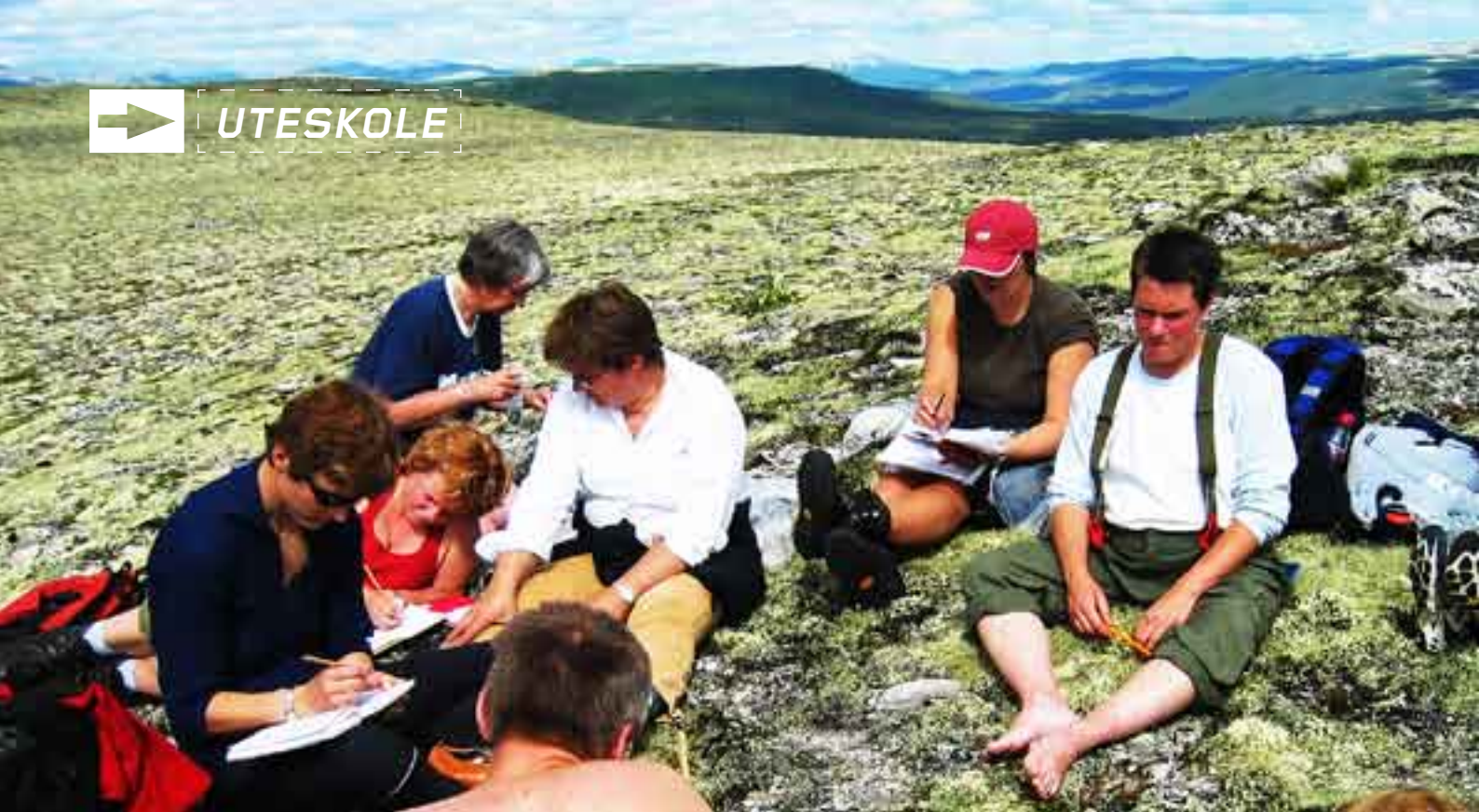
SØNDAG ER DET TID FOR VALG. Folk siver inn i salen. Stemningen er spent. Det er mange gode kandidater. Valgkomiteen har slitt, men klarer å finne mange dyktige folk. Landsmøtet skal velge ny ledelse. Noen kandidater har bedrevet heftig lobbyvirksomhet, mens andre har satsset på å være seg selv. Her er forskjellige utgangspunkt. Valget medfører mye tårer, men også glede. Ledelsen blir valgt, og møtet nærmer seg slutten. Jeg sovner på flyet, men angrer ikke. Det er moro å være på landsmøte. Jeg håper jeg kan reise neste år også ...

Hilsen en landsmøtedelegat

VALGRESULTATER: Leder: Kathrine Hestø Hansen (24), Høgskolen i Sør-Trøndelag. Nestleder: Marius Eide Bruun (27), Høgskolen i Bergen. Arbeidsutvalg: Olav Gjesdahl Weng (21), Norsk Lærerakademi. Trine Berg Jacobsen (23), Høgskolen i Sør-Trøndelag. Beate Grande Karlsen (27), Dronning Mauds Minne høgskole.

HVOR MANGE ARTER vokser egentlig innenfor 1 kvadratmeter på fjellet ...?

Tenk annerledes - gå ut av klasserommet!

Artikkelforfatterne har tatt etterutdanning i uteskole ved Høgskolen i Hedmark, og vil med denne artikkelen få dele noen av sine erfaringer.

> TEKST: EDITH SKOGEN, OTTA SKULE, AGNETE JØLSTAD, STANGE BARNESKOLE, MARIANNE RUD SKJÆRSTAD, LUND OPPVEKSTSENTER, FOTO: AGNETE JØLSTAD

«Uteskole er en arbeidsmåte hvor man flytter deler av skolehverdagen ut i nærmiljøet. Uteskole innebærer dermed regelmessig aktivitet utenfor klasserommet. Elevene lærer om virkeligheten i virkeligheten; dvs. om naturen i naturen, om samfunnet i samfunnet og om nærmiljøet i nærmiljøet. Arbeidsmåten gir elevene anledning til å ta alle sansene i bruk slik at de får personlige og konkrete erfaringer i møte med virkeligheten.»

Denne forståelsen av uteskole er hentet fra boka «Nærmiljøet som klasserom.» Uteskole i teori og praksis skrevet av Arne

N. Jordet som er førstelektor ved allmennlærerutdanningen i Elverum. Og slik er vi også blitt kjent med denne arbeidsformen gjennom vår etterutdanning i uteskole. De fleste lærere kjenner det kinesiske ordtaket: Det du hører glemmer du, det du ser husker du, men det du gjør forstår du. Det er dette uteskole handler om.

Uteskole utvider og supplerer inneundervisningen

Uteskole må ses i sammenheng med «inne-skole». «Skolens bøker er annenhånds kunnskap. De handler ofte om en ytre virkelighet som andre beskriver for oss og som vi tar med oss inn i klasserommet. Men bøkene gir oss en abstrakt virkelighet. Ved bruk av uteskole går vi selv ut i det virkelige, praktiske liv.» Elevene får førstehåndserfaringer som levendegjør og konkretiserer det som står i bøkene. Gjennom uteskole aktiviseres alle fagene i en undervisning hvor ute- og inneaktiviteter har nær sammenheng. Selv om uteskole foregår utenfor skolen, må det knyttes sammen med

for- og etterarbeid og undersøkelser som gjerne foregår inne i klasserommet.

Uteskole ivaretar hele eleven

Uteskole handler om å aktivisere alle skolefagene i en integrert undervisning. Det gir oss muligheter for å jobbe mer tverrfaglig. Slik kan elevene få erfaring at alt henger sammen og få belyst en problemformulering fra flere vinkler og slik få en helhetlig forståelse. «Uteskole handler om de faglige aktivitetene, men samtidig handler det om kommunikasjon og språkutvikling, om fysisk fostring og naturopplevelse, om kreativ lek og utfoldelse, om fellesskap og sosialt samvær, om trivsel på skolen, om verdibyging og lokal tilhørighet.»

Slik har vi erfart uteskole

Fungerer uteskole slik i det virkelige liv? Vi opplever iallfall at dette stemmer godt med det virkelige liv i skolen. Hvis man er motivert for og ønsker å ta i bruk uteskole som arbeidsmåte, er mye gjort. Det handler om å prøve og feile en stund. Hvis

man i tillegg er så heldig å få etterutdanning på feltet, blir det selvfølgelig enda bedre. Vi har bak oss et årsstudium i uteskole (60 stp.) ved Høgskolen i Hedmark, som har gitt oss teoretisk og praktisk ballast som er av uvurderlig betydning for oss i lærergjeringen, med ukentlig uteskole.

Samfunnets framtidige behov

Samfunnet blir stadig mer komplisert og vanskelig å forstå. Her gir uteskole oss en konkret tilnærming til de faglige kunnskapene, noe som gir en økt forståelse for sammenhenger, og gir barna en helhetlig læring og utvikler dem som hele mennesker.

Uteskole - mer enn en tur i skogen

Uteskole er ikke bare skogsturer. Uteskole åpner for mange muligheter hvis man først ser etter. «Nærmiljøet er et klasserom uten vegger og med himmelen som tak.» Det er et uendelig læringsmiljø. Her kan vi for eksempel erfare hvordan kommunen er organisert med

GOD MAT er viktig i vårt studium

«Uteskole handler om de faglige aktivitetene, men samtidig handler det om kommunikasjon og språkutvikling, om fysisk fostring og naturopplevelse, om kreativ lek og utfoldelse, om fellesskap og sosialt samvær, om trivsel på skolen, om verdibyging og lokal tilhørighet»

besøk i rådhuset, på aldershjem, institusjoner osv. Vi studerer bymiljøet, arkitektur, lokal historie, tradisjoner, levestett og naturmiljøet rundt oss, og gjennom samarbeid med lokalt næringsliv som industri, jordbruk og skogbruk og frivillige organisasjoner i nærmiljøet gir vi elevene konkrete møter med en virkelighet de kanskje ellers ikke vil få noen erfaring fra.

Selv får vi mange impulser for det videre arbeidet på skolen. Det er i grunnen bare vår egen fantasi som lærer som setter grenser for hva vi kan gjøre i vårt eget lokalsamfunn.

Med et stadig mer stillesittende liv både på skole og i arbeid, kan uteskole være med og gi varige positive verdier, og en indre lyst til fysisk aktivitet som vil virke forebyggende mot framtidige helseproblemer. Samfunnet etterspør stadig mer aktive og kreative arbeidstakere. Dette kan uteskole være med og bringe fram. Med en arbeidsform der elevene selv skal forske og finne ut av problemstillinger, stimuleres også evnen til å ta tak i framtidige oppgaver.

Utvikling av hele mennesket

Ved å jobbe etter uteskolens prinsipper opplever vi at elevene får bruke mer av sanseapparatet sitt. Dermed oppnås også lettere læring, en læring som huskes for ettertiden. Vi har sett at elever som er generelt negative til skolegangen, blomstrer opp i uteskole og gleder seg til neste uteskole-dag.

På utedager har vi som lærere oppdaget at vi klarer å se flere sider ved den enkelte elev; elevene blir ikke så «låst» til den rollen de gjerne har inne i klasserommet. Dette har betydning for den tilbakemeldingen hver enkelt elev får av oss, noe som igjen virker inn på det selvbildet eleven danner seg, og den enkeltes status i elevgruppa.

Elevenes læringsmiljø

Vi vil påstå at bruken av uteskole øker elevenes indre motivasjon. Elevene får regelmessig undervisning utenfor klasserommet, noe som gir varierte læringsarenaer og mer spennende læring. Dette gir rom for faglige aktiviteter, spontan utfoldelse, lek og nysgjerrig

BOTANISERING og artskunnskap i vakre omgivelser.

søken. Samtidig får elevene stillet sin undersøkelsestrang og fantasi, og de får felles opplevelser. Dette siste er viktig ikke minst for det sosiale samværet og et godt klassemiljø. Gjennom en undervisning som spiller på et utvidet spekter av elevenes evner utviskes forskjellene dem imellom, og det skapes en god gruppetilhørighet der elevene kan få utfylle hverandre og lære av hverandre. Dette kan gi store mestringsopplevelser idet elevene føler å lykkes med noe som først bare ga motgang.

Vi tror at elevene gjennom uteskole får mer tid til å bearbeide inntrykk. På vei til og fra det planlagte prosjektet får elevene mulighet til spontan kontakt med læreren; her oppstår gjerne den gode samtalen. Samtidig kan dagens opplevelser synke inn, og elevene får tid til å reflektere over hva de har lært. I tillegg kommer frisk luft, bevegelse og kontakt med naturen og samfunnet rundt.

Lærerrollen

Vi synes at vår lærerrolle er blitt mer tilfredsstillende etter at vi begynte å bruke uteskole. Gjennom studiet fikk vi en faglig ballast som har gjort oss tryggere i undervisningsrollen. Vi føler at vi lykkes i å gi elevene en mer helhetlig læring.

MAKIS-prinsippene

Gjennom uteskolestudiet er vi blitt bevisste på hvordan vi kan realisere de viktige MAKIS-prinsippene i skolehverdagen. MAKIS står for motivering, aktivisering, konkretisering,

individualisering (tilpasset opplæring og differensiering) og samarbeid. Vi synes det er lettere å få til den individuelle opplæringen, og det har vist seg at de elevene vi ofte må hysje på i klasserommet, får mer rom for utfoldelse utendørs, og de får dermed positive mestringsopplevelser.

Gjennom uteskolearbeidet står du ikke lenger alene i lærerollen, men har fått en hel rekke nye samarbeidspartnere gjennom fiskeren, bonden, presten, bankmannen og kulturarbeideren i kommunen, samt alle de andre instansene elevene skal lære om.

Nytt studium

Fra høsten 2004 starter Høgskolen i Hedmark, avd. for lærerutdanning i Elverum, en ny fireårig allmennlærerutdanning med uteskole, entreprenørskap, helse og miljø som faglig-didaktisk profil. Det innebærer at uteskole blir en viktig tilnærming gjennom hele studiet i matematikk, norsk, KRL og pedagogikk i 1. og 2. studieår, samt i valgfagene kroppsøving, heimkunnskap, natur- og miljøfag, samfunnsfag og kunst og håndverk i 3. og 4. studieår. Denne utdanningen må være midt i blinken i forhold til skolens behov. «Uteskole er et viktig bidrag til en mer variert undervisning og må bli en del av norsk skole i framtiden.» Da er det flott at Høgskolen i Hedmark gjør noe med det!

Hvordan mestre eksamensangst

Den store gymsalen. Rader av bord og stoler i passe avstand til hverandre.

> TEKST: HEIDI ANDERSEN

Pensjonister titter strengt over brillekanten. En skarp stemme informerer om doregler, røykeregler og mobiltelefonregler. Alle notater er strengt forbudt! Som om du ikke visste det!

Penn på bordet. Termos med kaffe, eller kanskje te? Du får en bunke med ark. Kladdark og innføringsark. Kandidatnummer og studiebevis sjekkes. Er det virkelig deg det er bilde av?

Hjertet banker. Du har vondt i magen mens du venter på å få Oppgaven. Kjenner lukten av Eksamen, en nervøs stemning preger rommet. Tiden er inne for å skrive ned alle dine geniale ideer og betraktninger – alt du har arbeidet med. På noen timer skal du vise hva du kan.

Svetten renner, og du er kvalm

Kanskje ser du på eksamen med gru. Dette fenomenet som dukker opp hvert år, ja, flere ganger i året. Eksamen kan medføre kvalme, mageproblemer, søvnvansker, angst og depresjoner. Studenttilværelsen regnes som en behagelig tid. Spør du meg, gjelder det ti måneder i året. De to siste er det alt annet enn morsomt. De fleste studenter har opplevd eksamensnerver, men det finnes grader.

Kurs i eksamensmestring

Enkelte studiesteder tilbyr hjelp til å mestre eksamensangst. Men terskelen er ofte høy for å oppsøke dette. Fortsatt er hjelp for psykiske problemer tabubelagt. Hva er så psykiske problemer? Eksamensangst? Poenget er neppe å definere, men å finne ut av og forsøke å løse problemene.

Finnes det tilbud ved din skole?

Høgskolen i Bergen har, i samarbeid med Universitetet i Bergen og Studentsamskipnaden i Bergen, startet TOMAS-prosjektet (trivsel og mestring av studiet). TOMAS tilbyr blant annet kurs i mestring av eksamensangst og stress. Andre studiesteder har kurs i eksamensmestring, men tilbudene varierer. Hvis du opplever at du trenger hjelp for å takle eksamen, kontakt studiestedet! De fleste har en eller annen form for sosionom-/studenthelsetjeneste,

og mange satser på slike kurs. Her er det mye å hente. Kanskje kan du også forbedre resultatene.

Hvordan mestre eksamen? Hvordan være best mulig forberedt?

Det finnes mange tips om hvordan du kan forberede deg og hva du bør gjøre og ikke gjøre på eksamensdagen. Tipsene her er basert på egen erfaring fra mange studieår og eksamener. Alt fungerer kanskje ikke for deg, men du kan iallfall tenke over det.

Fram mot eksamen

Les! Helst gjennom hele året. Skippertak fungerer for noen, men med kvalitetsreformen blir dette stadig vanskeligere. Erfaringsmessig lærer du mer ved å lese jevnt. Ikke sprenghles de siste ukene. Det tapper deg for krefter.

Bruk medstudenter. Kollokvium og gruppearbeid/diskusjoner bidrar ofte til klargjøring. Støtt hverandre slik at alle gjør det best mulig.

Sov godt, og nok! Mange kutter ut trening i de mest intense eksamensperiodene, men faktum er at trening er avkobling, og det gir ny energi. Derfor er det verdt å investere en time med trening før du går tilbake til bøkene. Frisk luft er viktig. Spis variert og sunt! Prøv å unngå for mye Grandiosa.

På eksamensdagen

Sørg for nok søvn natten før. Ta med rikelig med mat og drikke. Gjør deg ekstra flid med matpakka denne dagen, og bruk grønnsaker eller frukt. Ikke glem frokosten! Men hva med sjokoladen? Det er en myte at sjokolade skjerper konsentrasjonen. Blodsukkeret stiger riktignok raskt, men det synker igjen, og du blir trøtt og uopplagt. Derfor anbefales heller en solid matpakke sammen med frukt og grønnsaker.

Ta pauser underveis. Les oppgaven nøye, og vær sikker på at du svarer på det oppgaven spør om. Står du fast, ta en pause og få litt frisk luft. Bruk tiden. Prøv å ikke stresse. Husk å få i deg både mat og drikke underveis.

Når du leverer oppgaven og går, gi deg selv et klapp på skulderen: Du gjorde ditt beste!

Lykke til!

Takk for tierne!

"Hold kjeft, din drittunge! Kan du ikke snakke skikkelig spansk, kan du tie stille! Den indianeroppførselen vil jeg ha meg frabedt! Og hvor mange ganger skal jeg fortelle dere uvitende elever at dere må slutte å gå i de fjollete klærne når dere kommer på skolen? Dette er ikke karneval!" Læreren later som om han smeller pekestokken hardt over fingrene til jenta på første rad.

> TEKST: EIRIK GULSETH, LEDER I SAIH, FOTO: SAIH

Han spiller rollespill i klasserommet og setter søkelys på hverdagen i mange bolivianske skoler. Utdanningsreformen i Bolivia fra 1994 var et forsøk på å endre denne mentaliteten, men det er langt mellom teori og praksis. Som norske studenter er dere med på å skape endring i Bolivia.

Tospråklig lærerutdanning

Læreren i rollespillet er utdannet ved det uavhengige rurale universitetet UAC-Escoma som blant annet driver tospråklig lærerutdanning, i et land hvor 60 % av befolkningen er urfolk med et annet morsmål enn spansk. Undervisningen foregår på spansk og aymara. Lærerne bruker elementer fra begge kulturene når de underviser. Elevenes forståelse for matematikk og naturfag øker når lærerne vet å kombinere fagkunnskap med gjenkjennelige innslag fra barnas egen kultur. Lærerne bruker tradisjonelle historier i leseundervisningen, og velkjente aymarafarger tas med inn i matematikken. SAIH (Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond) er med på å finansiere UAC-Escomas arbeid. UAC-Escoma arbeider hovedsakelig med aymaraene, den største urfolksgruppen i Bolivia. Undervisningen implementerer viktige kulturelle innslag i de ulike fagene. Denne måten å kombinere spansk og aymara og

tradisjonell kunnskap med ny kunnskap skal de utdannede lærerne ta med seg videre når de begynner å arbeide med barn i lokalsamfunnet.

Utdanningsreform

En utdanningsreform fra bolivianske myndigheter i 1994 skulle sikre ivaretagning av landets kulturelle mangfold. Reformen har hittil stort sett eksistert på papiret. UAC-Escomas innsats er med og gjør disse ordene om til praksis. Arbeidet viderefører reforminnholdet og baner vei for noe som kan bli en viktig modell i undervisningen i et land med et stort kulturelt mangfold.

SAIH

"SAIH ble opprettet i en tid da den kalde krigen raste på sitt verste og store omveltninger preget den internasjonale arenaen for øvrig. Grisebukta ble invadert fra USA med påfølgende Cubakrise; Berlinmuren ble reist; og den internasjonale militære opprustningen og avskrekingspolitikken dempet etterkrigstidens håp om fred og samarbeid mellom verdens nasjoner", står det i boka om

STUDENTER VED LÆRERHØGSKOLEN UAC ESCOMA bruker tradisjonelle symboler i matematikkundervisningen.

SAIHs historie, som ble utgitt til 40-årsjubileet i 2001. I alle disse årene har SAIH engasjert seg i solidaritetsarbeid og vært aktive med å sette internasjonale spørsmål på den norske agendaen. I begynnelsen var arbeidet i stor grad knyttet til antiapartheidbevegelsen mot regimet i Sør-Afrika. Videre er arbeidet blitt mer fokusert på utdanning, uformell og formell, via både utdanningsinstitusjoner og opplæringsprogrammer.

Utdanning for frigjøring

SAIH er i dag en organisasjon som setter solidaritet med studenter i hele verden i høysetet. Solidaritet betyr å arbeide for at alle studenter skal ha de rettighetene til utdanning som FN's menneskerettighetserklæring slår fast. Slik er det ikke i dag. "Utdanning for frigjøring" er SAIHs motto som viser til kulturell, økonomisk, politisk og sosial frigjøring. Organisasjonen mener at utdanning er nøkkelen til en rettferdig verden, og det verk-

tøyet mennesker trenger for å kunne påvirke sin livssituasjon. Men skal utdanning føre til frigjøring, må utdanningen også baseres på folks egne premisser. Utdanning kan misbrukes av undertrykkende regimer, blant annet ved å sensurere læringen og å bare tilby eliten utdanning. Derfor velger SAIH å støtte utdanningsprosjekter med utgangspunkt i ideene til dem som skal utdannes. SAIH tror ikke at vi i vår del av verden sitter med fasiten på hva som er god utdanning. Derfor bygger ikke organisasjonen opp prosjekter fra grunnen. SAIH innleder samarbeid om allerede eksisterende prosjekter og bidrar med støtte på deres premisser. I tillegg til samarbeidspartnere i Bolivia og Nicaragua jobber SAIH i Sør-Afrika, Zimbabwe og Zambia.

Livsviktig studentstøtte

Rundt om i Norge betaler studenter 20 kroner av semesteravgiften til SAIH. Tierne danner grunnlaget for SAIHs arbeid. Arbeidet vil bare fortsette så lenge studenter og akademikere her hjemme gir sin støtte. Derfor er studentene det viktigste SAIH har!

Les mer på www.saih.no

«Utdanning kan misbrukes av undertrykkende regimer, blant annet ved å sensurere læringen og å bare tilby eliten utdanning»

Studier i reformenes tid!

Kjære studenter, det er en utfordrende tid å være student i. Aldri før har det skjedd så mye innen høyere utdanning. Vi har hørt om Kvalitetsreformen, men kanskje ikke helt skjønt hva den har med studiehverdagen å gjøre. Ryssdalutvalget har mange snakket om, men hva er det, og hva kan det komme til å innebære for den enkelte student?

> TEKST: LINDA LINDBLAD, ILLUSTRASJON: MONICA HESTAD

Jeg har i skrivende stund vært studentpolitiker på fulltid i åtte måneder. Omtrent så lang tid har det tatt å få orden på begrepene. Det er forhåpentligvis ikke fordi jeg er ekstremt treg eller svensk, men heller fordi det er mange ubegripelige fakta og begreper i skolepolitikken.

Kvalitetsreformens intensjoner

Jeg gikk til historien og begynte med Mjøsutvalget – et utvalg som skulle granske høyere utdanning og komme med forslag til forbedringer. Parallelt foregikk Bolognaprosessen på europeisk plan. Kort sagt er dette en prosess som skal gjøre alle europeiske lands høyere utdanning compatible. Kvalitetsreformen kom som følge av Mjøsutvalget og Bolognaprosessen, og den har blant annet følgende intensjoner:

- > Studentene skal gjennomføre studiene på normert tid.
- > Studentene skal være mer aktive og bruke mer tid på studiene.
- > Studentene og utdanningsinstitusjonene skal være mer forpliktet overfor hverandre.
- > Studentene skal yte og være aktive deltakere, og dermed få mer ut av studiet.
- > Studentene skal få mer individuell veiledning og tilrettelegging.

- > Vurderingsformene skal være mer variert og tilpasset fagene.

Dette innebærer altså en slutt på lange forelesninger i auditorium og 8 timers eksamen. Dette må jo være bra!

Kaos!

Dette studieåret er det første med Kvalitetsreformen; vi kjenner til mange endringer, men flest av strukturell art. Det er litt kaotisk og mye nytt å forholde seg til, slik det alltid vil være når man skal innføre en reform.

Krav og plikt - begge veier!

Navnet på Kvalitetsreformen er «Gjør din plikt, krev din rett». Dette kan tolkes på mange måter, men jeg som studentpoli-

tiker leser her at det ligger en toveisforpliktelse. Jeg tror at det er viktig at man som student tar sitt ansvar og sier fra når det ikke fungerer helt som det skal på skolen. Ta kontakt med lokalaget i PS eller det lokale studentdemokratiet. Det handler tross alt om din utdanning, om din framtid. Studentene skal gjøre det som kreves av dem rent faglig og innsatsmessig, men de skal også kreve at skolen gjør sitt for at studiene skal bli så bra som de skal være!

Ryssdalutvalget og forslag til ny lov for universiteter og høyskoler

Vi legger Kvalitetsreformen litt til side og ser på Ryssdalutvalget. Dette utvalget ble satt ned for å komme med et forslag til ny lov for universiteter og høyskoler. Denne loven skal gjelde for både offentlige og private institusjoner. Vi i PS mener dette er bra. Det sikrer rettighetene for dem som studerer ved private utdanningsinstitusjoner på lik linje med dem som studerer ved offentlige institusjoner. Samtidig stilles også de samme kravene til studentene.

Til nå har det ikke vært et krav for førskolelærerstudenter å vise politiattest på private høyskoler, mens det er et krav på de offentlige. Dette mener vi er en brist, som vi ser at en felles lov kan være med og rette opp.

Delt innstilling

Utvalgets innstilling ble imidlertid delt; det var et flertall og et mindretall. Så begynte høringsrunden, og hvilket engasjement! Hele sektoren kastet seg rundt og mobiliserte en massiv motstand. Det som flertallet foreslo, var ikke det vi ønsket oss.

Flertallets forslag var blant annet å gjøre institusjonene til selveiende stiftelser, uten den statlige tilknytningen de har i dag. Dette reagerte sektoren kraftig på. Flertallet ønsket også at styrene ved institusjonene skulle ha eksternt flertall. I dag er det ingen grupper alene i styrene som har flertall. De ville også at studentrepresentasjonen skulle senkes, og det kan vi naturligvis ikke akseptere. Studentene må fortsatt være representert med 20 % i alle beslut-

Kroppsfiksering blant barn og unge - press fra mediene?

Har det noen gang hendt når du står og leter etter et klesplagg, at du føler at du leter etter størrelsen «hest»? Hvorfor er det slik at enkelte kleskjeder kun produserer størrelsene ekstra liten, bitteliten og fyrstikk liten? Dette må være ypperlig for mennesker med spiseforstyrrelser, men hva med oss andre, får ikke vi lov til å gå med slike klesplagg? Er det dårlig PR at vi «normale» mennesker bruker dette plagget?

► TEKST: JEANETTE KROG SVENDSEN, ILLUSTRASJON: TONE LANGVIK/OKULAR

Mediene har tydeligvis forstått hvem som er enklest å påvirke (til deres fortjeneste): BARN OG UNGE! Mon tro om mottoet er «jo tidligere, desto bedre». Barn får ikke lenger lov til å se ut som barn, de skal tidlig krøkes. Det blir produsert voksenklær, men i svært, svært krympet størrelse. Omtrent som når jeg vasker ullgenseren min på 90 grader. De skal aller helst ha trange og korte topper, trange jeans og gjerne små, sexy kjoler. Det beste er om jentene samtidig pynter seg med øyenskygge og en herlig rød leppestift. Et «must» er også bh for barn helt ned til femårsalderen. Plutselig ser de fem år eldre ut. Det beste er hvis en blir i tvil om barnets opprinnelige alder. Ikke rart alle disse pedofile blir usikre på alderen og tar dem for å være tenåringer.

Merkeklær i barnehagen

Klesmerker som Benneton, Gant, Polo, Peak osv. er å se i barnehagen. Ikke ante jeg at de

ble produsert i så små størrelser. Som foreldre må en kunne lære dem «hva som er hipt og hva som er kjipt» innenfor klesmerker. Hva så om barnet vokser fra klærne etter å ha brukt dem to ganger? Barnet tok seg bra ut, og forhåpentligvis var det voksne og gjerne barn som så disse «hippe» klærne. Barn blir utvilsomt påvirket av samfunnet. Dersom noen av barna har en bestemt type leker, blir alle som har denne leken raskt inkludert, mens andre barn som ikke har denne blir ekskludert. Slik er livet, det har barna lært av de voksne. Én ting er i hvert fall sikkert: Dette er ikke noe de har kommet på selv.

Fornøyd med sin egen kropp?

Stadig flere barn og unge er misfornøyd med sin egen kropp. Jeg forstår hvilket press de står overfor; de strever for å nå sine egne og andres idealmål. Som kommende førskolelærere og lærere har vi et spesielt ansvar for å påvirke barn på en sunn og positiv måte. Jeg har alltid likt ordet: «Vær deg

selv! Hvis andre ikke liker deg som du er, er det dem det er noe galt med.»

Over alt blir vi møtt av syltynne pinup-jenteplakater, med kom og ta-meg-blikk. Det er ikke rart at det skjer så mange trafikkulykker; en stakkars gutt/mann mister jo helt konsentrasjonen av mindre. Ikke lett å kjøre og sikle samtidig. Jentene på catwalken ser ut som vaklende skjeletter. Skjønnhet er ingen nødvendighet så lenge vekten er under 30 kg. Ja, kjære gutter og jenter, her har vi våre kroppsidealer. Eller er de virkelig det? Skal det være in å se ut som fan-gene fra Auschwitz?

Barnemodeller

Barnemodeller blir brukt oftere og oftere, gjerne barn i tiårsalderen: ingen former, rett som en strek. Klærne sitter som støpt, ulempen er at de er produsert til voksne. Hva sier dette oss?

I enkelte musikkvideoer blir kvinner

framstilt som dumme sexobjekter. Halvnakne står de og danser, lite oppmerksomme på at kameramannen er mest opptatt av brystene, lårene og selvfølgelig rumpen. Hvem trenger et pent ansikt når man har fin

kropp? De indre kvaliteter har ingenting å si når man er i en slik bransje. "Skjønnhet kommer innenfra" er vel ikke noe de har hørt om.

Ved bruk av kroppen kan man komme seg fram her i livet, fyrstikk kropp og silikonbryster. Fettsuging er også en glimrende ide, sparer tid. Sug litt her, og sug litt der. På TVNorge går for tiden «Ekstrem forvandling». Ulike mennesker får sponset alt fra fettsuging til nye tannproteser. Programmet har tatt seerne med storm. Leger med spesiell kompetanse innen plastisk kirurgi har dollartegn i øynene. Henvendelsene strømmer på.

Slanking blant barn og unge

For en tid tilbake leste jeg at barn helt ned i elleveårsalderen tar avføringstabletter. Trening er tydeligvis ikke effektivt nok, kiloene skal jo aller helst renne av på 1-2-3. Kjapt og effektivt. Vi lever i en verden som stadig

er i forandring, det kreves effektivitet. Det gjelder å følge med i tiden og utviklingen. Hva så om de unge ikke har rukket å komme i puberteten? Jo tidligere de starter, jo bedre. Istedenfor skolemilk burde de heller få

«Som kommende førskolelærere og lærere har vi et spesielt ansvar for å påvirke barn på en sunn og positiv måte»

nutrilettkur. Skal man unngå at barn blir mobbet og at klær ikke passer, begynner slanking. Samfunnet tillater ikke såkalte «kiloavvik». Dette gjelder klesprodusentene spesielt, flere nekter å produsere klær større enn ekstra liten.

Aldri før har så mange barn og unge slanket seg; man har registrert barn helt ned i sjuårsalderen. I USA har man åpnet treningsstudio for barn. Her kan de pumpe seg store og sterke, bli veltrente bodybuildere, det må vel være drømmen? Kanskje barna kan få en stilling på sin barneskole som dørvakter/utkastere? Guvernøren i California, Arnold Schwarzenegger bør være mektig imponert. Tenk deg små «Terminators» som vandrer rundt i USAs gater. Da burde i alle fall Bin Laden gå og gjemme seg, langt ned i jorden.

Press på de unge i samfunnet
Klær skaper folk, men gjør det egentlig det? Riktignok forteller de ulike klesmerkene hvor mye en person er villig til å betale for en type klær. Kvaliteten behøver ikke å være bedre, i noen tilfeller betaler du som kunde 400–600 kr kun for et lite merke på høyre del av klesplagget. Dette lille merket, som nesten ikke synes, skal dette gi deg status? I noen grupperinger skjer dette, og hvem er det som må ut med pengene? Det er vel helst mor og far. Alt for at den «lille skatten» skal bli godtatt av ven-

nene. Klesprodusentene legger et enormt stort press på de unge (og foreldrene).

Levis er bevisst i salgsreklamen: De plukker ut «populære» barn og unge, såkalte ledertyper, og disse blir sponset av Levis i form av klær.

Hensikten er at disse barna skal påvirke vennene sine til å kjøpe dette klesmerket. Simpelt, men det funker. (Levis! Hvis dere skulle lese dette, ta kontakt, jeg er en fattig student som trenger klær.) Klesmerket Miss Sixty produserer kun klær opp til en viss størrelse. De ønsker ikke at «mennesker over vektgjennomsnittet» skal reklamere for deres klesmerke. Det tar seg dårlig ut i deres øyne.

Fokus på sex
Noe annet er reklameplakatene med de halvnakne ungdommene. Jeg må si at jeg virkelig var i tvil om hva de egentlig ville selge med denne reklamen. Det så ut som en reklame fra RFSU. På plakaten ligger en ung gutt med bar overkropp og oppknep-

pet bukse henslengt på en sofa mens ei jente ikledd en Miss Sixty-bukse og toppløs står over gutten klar for ... ja, her blir det opp til hver enkelt å tenke. Er det slike plakater vi vil ha rundt omkring? Her oppfordrer man til at de unge skal ha sex, man

tenker ikke akkurat på klær når man ser en slik reklame. Dette er på grensen til pornografi. Sist jeg sjekket TV1000 kl. 1.00, var det fortsatt forbudt med pornografi her i Norge.

Som mor, så datter
Foreldre synes at det er utrolig artig å kle seg selv og sitt barn i like klær – i et desperat forsøk på å holde igjen sin ungdomstid eller for å vise verden at de er i slekt. Hva vet jeg? Det verste jeg ser er femtiåringer som anstrenger seg krampaktig for å være unge, og derfor kler seg ungdommelig. I en alder av 23 år får jeg helt noia hvis jeg ser en fjortis som går i samme genser som meg. Hva tenker så en femtiåring? «Å så flott, jeg er virkelig in altså!» Det er ikke kult å se mor med hengemage (etter å ha født fire barn) i kort topp og en liten trang bukse som kun kan tas

på ved hjelp av glidemiddel. Alt dette kun for å kopiere datterens klesstil. Et annet eksempel er mor som så gjerne vil at barnet skal se like nydelig ut som hun selv. «Det er så koselig at de begge har like klær.» Datteren blir en tro kopi av moren.

Gode rollemodeller
Det er ikke lett å være verken barn, ungdom eller voksen i dagens samfunn. Stadig føler man press enten fra reklame, venner, kjæreste eller seg selv. Barn og unge trenger gode og sunne rollemodeller! Men hvor i alle dager finnes disse? Kan man bestille dem på postordre? Det er vanskelig å være en god rollemodell og ikke gi etter når du selv føler presset. Kan vi utelukkende skyld på mediene og klesprodusentene? Hva med oss som voksne, hva med foreldre? Er ikke vi også et forbilde? «Monkey see, monkey do» eller på norsk «Barn ser, barn gjør». De voksne må være bevisst de signalene de sender. Der har vi som førskolelærere og lærere et spesielt ansvar.

3.8
5.1

2.6

H&M

LOVE

MISS SIXTY

PlayStation

Idol

MUSIC TELEVISION

2
5.1
6

SÅRBARE BARN OG UNGE

Se meg, lærer!

Bakerste rad. Drømmer meg ut av vinduet. Vekk. Boka ligger urørt foran meg. Hvorfor skal jeg gjøre noe? Du ser meg aldri likevel. Ser på viskelæret. Lyst til å kaste det, men jeg tør ikke. Jeg er redd læreren. Læreren har ikke sagt noe til meg siden forrige uke. Tør ikke rekke opp hånda. Kjære lærer, hvorfor kan du ikke gi meg et klapp på skulderen? Eller en klem ... Jeg vil bare at du skal se meg. Ville du merke det hvis jeg forsvant ...? - **JENTE 9. KLASSE**

► TEKST: HEIDI ANDERSEN, FOTO: OKULAR

Hva ville du gjort med denne jenta? I alle klasser finnes det slike jenter og gutter. I en klasse bestående av 20 elever finnes 20 individer. Her er 20 elever som fordrer en undervisning lagt opp etter egne forutsetninger og evner. Alle mennesker har en ryggsekk. I denne sekken samles menneskets erfaringer, både gode og vonde. Vi har ulik ballast. På samme måte har alle elever ulik ballast når de møter skolen som seksåringer, og bagasjen endrer seg ofte med tid og sted. Når du møter elevene i døra om morgenen, har de allerede en rekke erfaringer før de kommer inn døra. Disse erfaringene tar de med seg inn i klasserommet. Det er viktig å være tydelig på at det er greit at elevene har med seg ryggsekken inn; det er greit at de har en dårlig dag. Det er viktig å oppfordre til åpenhet, og å vise dette i praksis. På den måten kan man unngå unødvendige konflikter og problemer. Dette kan igjen bidra til en lettere og bedre hverdag for alle parter.

Bråkmakerne får oppmerksomheten

Det er en kjent sak at bråkmakerne gjerne får lærerens oppmerksomhet. Men i en vanlig klasse finnes det gjerne stille elever. Noen er bare litt sjener-

te. Det behøver ikke medføre problemer, men noen elever sliter på ulike områder, og en del av disse elevene vender aggressjonen innover. Elever som utagerer, blir ofte mer synlige enn elever som innagerer. Dermed kan skaden(e) bli desto større for sistnevnte gruppe. Hva slags skader, tenker du? Jenta ovenfor er hentet fra virkeligheten, og var suicidal (selvmordskandidat) store deler av ungdomsskolen. Hverdagen var preget av ensomhet og mobbing, men skolen grep ikke inn. Hun slet med psykiske problemer gjennom mesteparten av tenårene, og fikk ødelagt mye av ungdomstiden. Man kan selvsagt bare spekulere på hvordan ungdomstiden kunne blitt dersom læreren hadde grepet inn. Men det er ingen tvil om at læreren her har et ansvar, spesielt når eleven så tydelig faller utenfor. Flertallet av de innagerende elevene er jenter. Dette kan ha sammenheng med både oppdragelse og kjønnsrollemønstre generelt. Uansett kjønn må de innagerende elevene tas på alvor. Denne elevgruppen vil svært ofte svare «vet ikke» på direkte spørsmål om hvordan de har det. Dette kan virke frustrerende for læreren, men disse elevene trenger tålmodighet. Mange er utrygge på sine omgivelser, og trenger forutsigbare voksne som viser at de bryr

seg om dem. For noen elever kan det være viktig at man benytter elevens navn i dialog med eleven. Her er det individuelle forskjeller, og læreren må vurdere hvilke grep som må tas i bruk. Ofte er det ikke så mye som skal til; et blikk, et smil kan være nok. Et klapp på skulderen. Dette kunne kanskje vært nok for jenta i eksempelet ovenfor.

Hva gjør du som lærer?

Enhver lærers mål må være at alle elevene sitter med en opplevelse av å være sett. Dette medfører kanskje ekstraarbeid for deg som lærer, men for elevene kan dette gi økt trivsel. Elever som sliter med seg selv, opplever ofte et sterkt ønske om å bli sett. Noen ønsker å være i fred. Det må vi respektere. Men det finnes ulike måter å vise at man bryr seg på. Elever har ulike behov; noen har behov for litt ekstra oppmerksomhet og støtte i form av et klapp på skulderen, noen oppmuntrende ord, et smil, øyekontakt med læreren, og noen trenger en klem av og til.

Den gode samtalen

Noen vil kanskje ønske seg en oppskrift, en mirakelkur, for å løse problemer knyttet til disse elevene. De forstyrrer ingen, men ødelegger og hemmer egen evne til læring. Derfor er det all grunn til å rope varsku. Når forskere også viser til at det ofte er disse elevene som får de største

problemene på sikt, er det all grunn til å reagere. Lærere flest er raske til å foreslå tiltak. Noen ganger kunne det kanskje være en fordel å ta seg tid til å lytte. Mange opplever tanken som litt merkelig. «Jeg lytter da,» sier du. Ja, det kan godt hende at du gjør det, men tenk etter neste gang: Lytter du egentlig? Hører du etter – uten å avbryte? Når du snakker, kommer du med forslag om hva eleven kan gjøre for å endre situasjonen? Lar du eleven komme til orde? Stiller du spørsmål som gjør at eleven må tenke? Eller legger du svarene i munnen på eleven? Ofte kan det være mest hensiktsmessig å få eleven i tale. Å uttrykke og sette ord på sin situasjon, kan bidra til klargjøring og det kan fungere som en mental opprydning for eleven. Men for

«Denne elevgruppen vil svært ofte svare «vet ikke» på direkte spørsmål om hvordan de har det. Dette kan virke frustrerende for læreren, men disse elevene trenger tålmodighet»

å kunne skape den gode samtalen må læreren møte eleven med respekt og åpenhet. Læreren må ta høyde for at elevene i varierende grad evner å sette ord på sin situasjon. Men første bud

er å la eleven snakke.

Hvor skal jeg begynne?

Selv om fokus ikke utelukkende må ligge på tiltak, må læreren nødvendigvis gjøre noen grep for å endre situasjonen. Det kan være tiltak på individnivå og på klassenivå. Kanskje må det også settes i gang tiltak på skolenivå. Vanlige tiltak på skolenivå kan være at man for eksempel setter fokus på elevenes trivsel i sko-

lens arbeid. Man kan så følge opp med trivselsundersøkelser og lignende. Men de viktigste tiltakene skjer sannsynligvis på klassenivå. Kanskje vil det være naturlig å vurdere alternative undervisningsformer. I tillegg er det viktig med et nært samarbeid skole–hjem. Dessuten må man vurdere ulike tiltak for å bedre klassemiljøet, for eksempel ved hjelp av et sosiogram. På denne måten kan man få kartlagt den enkelte elevs kontakt med medelever. En slik kartlegging kan finne fram til elever som er ensomme og har få venner. De stille og innadvendte vil ofte peke seg ut som ensomme og med få venner. Helt fra barn er små, er det viktig å jobbe med klassemiljø, aksept og toleranse. Mange fine ord, sier du? Ja, kanskje det. Men de er så ufattelig viktige for at alle elever skal få en god og trygg skolehverdag.

Skal læreren være terapeut?

Nei! Læreren skal undervise, men det er naturlig at læreren tar tak i problemer som oppstår. Problemene vil ofte virke inn

på undervisningen. Men det er viktig at læreren er bevisst sin kompetanse og sine grenser. Det er intet nederlag å innrømme at man trenger ekstern kompetanse. Det er en styrke å innrømme sine begrensninger. Og for eleven er det viktig å få riktig hjelp så fort som mulig. Det er viktig å være oppmerksom på at tiltakene ofte ikke behøver å være kostbare og tidkrevende. Men det krever bevisstgjøring. Du kan for eksempel ha som mål at du skal ha vært innom og snakket med alle elevene i løpet av en skoledag. Sørg for at alle får positiv tilbakemelding, og en opplevelse av at de er viktige. Alle mennesker trenger bekræftelse på at de er viktige, men noen trenger bekræftelse oftere enn andre. Det må vi ha takhøyde for. Alle elever skal ha en opplevelse av å være verdifulle, og at deres tilstedeværelse er viktig. Det fikk aldri jenta i eksempelet over. Sørg for at ingen av dine framtidige elever opplever det samme som hun opplevde.

«Du kan for eksempel ha som mål at du skal ha vært innom og snakket med alle elevene i løpet av en skoledag. Sørg for at alle får positiv tilbakemelding, og en opplevelse av at de er viktige»

Barn og sorg

Lille Hanne er 5 år og har vært på besøk hos mormor og morfar. Mormor følger henne på toget hjem. Med på toget er selvsagt Tassen, en liten tøyhund som alltid er med henne. Hanne elsker Tassen over alt på jord. Den lille hunden har fulgt eieren sin helt siden hun ble født. Denne ettermiddagen er det mange mennesker på toget. Hanne er opp-tatt av å se ut av vinduet. Hun syns det er spennende å se på alle de fine husene, og alle åkrene. Omsider kjører de inn på stasjonen. Hanne hopper opp og ned når hun ser mamma og pappa på stasjonen. Hun løper ut og kaster seg rundt dem. Mormor kommer smilende bak. Det blir kveld, og Hanne skal legge seg. Men hvor er Tassen? Tassen er borte! Hanne er knust. Hun gråter og gråter, og er utrøstelig. Mamma og pappa fortviler. De leter overalt. Men Tassen er og blir borte.

> TEKST: TINA STAI, ILLUSTRASJON: ØYVIND NORDHAGEN (5 ÅR)

Hvordan reagerer barn når de er i sorg?

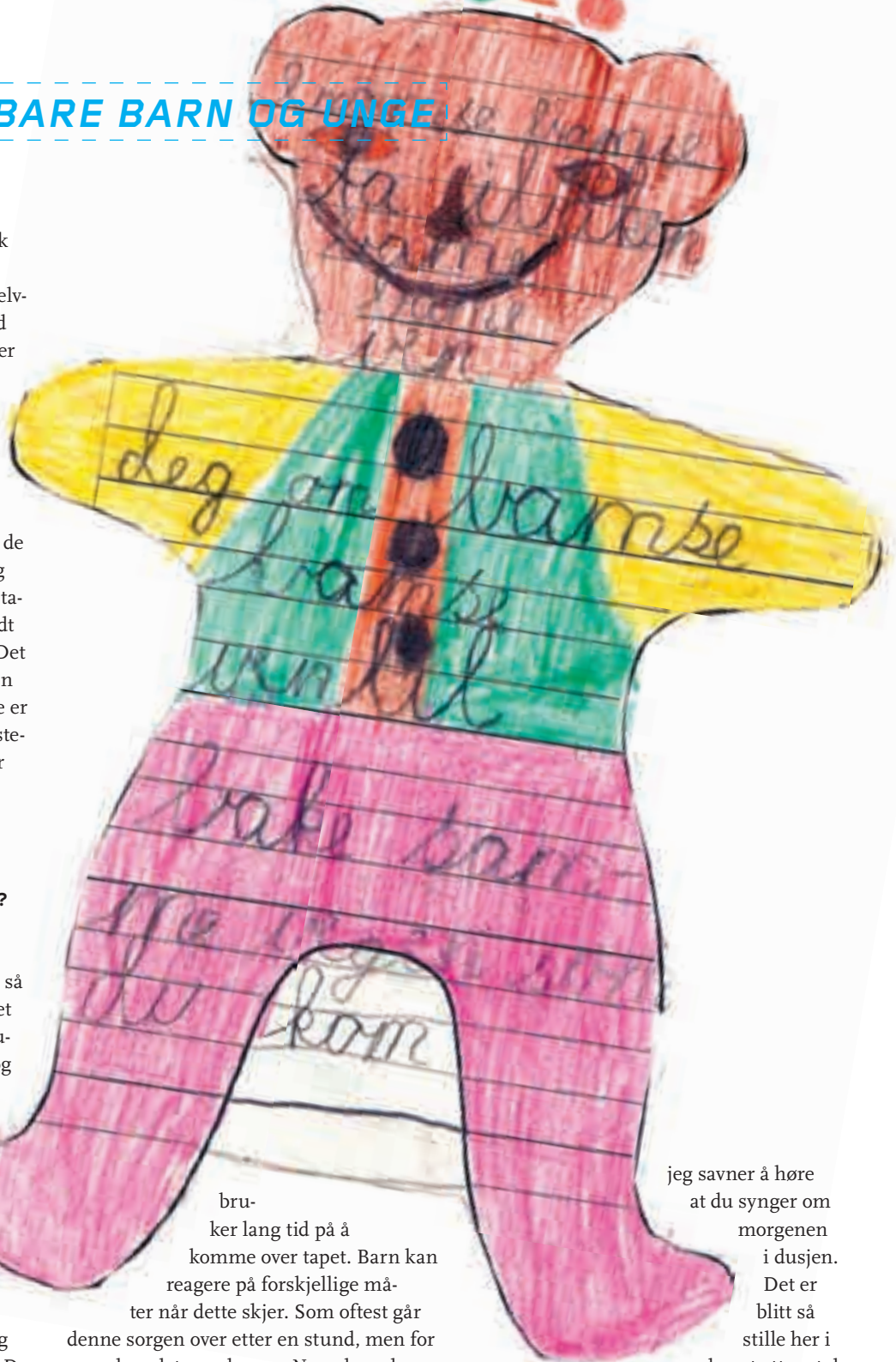
Barn kan reagere annerledes enn oss voksne når de er i sorg. Vi kan se at et barn gråter og er trist i ett øyeblikk, for så i neste øyeblikk gå ut for å leke og ha det moro. Sorg er som kjent veldig individuelt. Vi tenker at barn glemmer så lett, og kanskje at deres følelser ikke stikker så dypt. Men der tar vi feil.

Hva er sorg?

Sorg kan være så mangt. Det trenger ikke nødvendigvis være et dødsfall. Sorg kan være når mamma og pappa skilles, å miste bamsen sin, å bli uvenner med en bestevenn. Å miste en kjær ting kan være veldig traumatisk for et barn. De mister en trygghet som de er vant til å ha i nærheten. Å miste bamsen sin som er med hver natt i sengen, eller som en kan fortelle alle sine tanker og hemmeligheter til, kan føles som verdens undergang for enkelte barn. Så når barn mister en kjær ting, må vi vise respekt for tapsopplevelsen og hjelpe det med å finne uttrykk for sine følelser.

Omsorg og forståelse

Selv om vi som voksne ikke forstår hvorfor barnet reagerer så sterkt, er det viktig at vi viser at vi bryr oss. At vi viser forståelse for at dette kan være tungt for barnet. For noen barn kan sorgen være så stor at de

bru-
ker lang tid på å
komme over tapet. Barn kan
reagere på forskjellige må-
ter når dette skjer. Som oftest går
denne sorgen over etter en stund, men for
noen kan det vare lenger. Noen barn kan
gå så langt at de endrer atferd når slikt
skjer. De kan få søvnproblemer om natten,
få mareritt, begynne å snakke «babyspråk»
igjen, tisse og bæsje på seg og klage over
vondt i magen. Barn trenger tid til å be-
arbeide et slikt tap; vis forståelse overfor
barnet, og gi litt ekstra oppmerksomhet i
en slik tung tid. Reagerer man med sinne
og bruker kjeft, kan barnet komme inn i en
ond sirkel som blir vanskeligere å bryte.

Kjære pappa

Her sitter jeg på rommet mitt, jeg hører at
mamma gråter fra sitt rom. Jeg sitter her
og savner å høre trinnene dine i trappen,

jeg savner å høre
at du synger om
morgenen
i dusjen.
Det er
blitt så
stille her i
huset etter at du

døde. Jeg sitter her
og har mange spørsmål som du ikke kan
svare meg på. Det er så mye jeg lurere på!!
Hvorfor måtte akkurat du dø?? Hvor-
for måtte du kjøre til jobben akkurat den
dagen? Hvorfor kunne du ikke sykle som
du pleide å gjøre? Hvorfor måtte det regne
den dagen? Jeg er så sint på hele verden,
du hadde jo familie som var glad i deg. Så
hvorfor måtte du dra fra oss på denne må-
ten? Hvordan skal jeg og mamma klare oss
uten deg? Hvem skal ha ansvar for å bake
pizza på fredagskveldene? Hvem skal være
med og heie på meg når jeg spiller kamp?
Hvorfor akkurat deg, pappan min?? Hvor-

VANLIG NIVÅ

BENEKTELSE

KJØPSLÅ

SINNE

SORG

AKSEPT

TYPISK
SORGPROSESS

for? Jeg vet at jeg ikke kan få deg tilbake her hos oss, men jeg savner deg så veldig at det gjør vondt. Jeg skulle gjort hva som helst for å få deg tilbake. At det var meg som døde den dagen og ikke deg, pappa.

Hva gjør vi når et barn mister en av foreldrene? Hvordan skal vi som lærere og førskolelærere håndtere en slik situasjon? Atle Dyregrov har skrevet en bok som heter «Sorg hos barn». I denne boka får vi tips om hvordan vi som voksne skal håndtere en slik situasjon, hva vi kan gjøre for å hjelpe barnet med sorgen.

Sorgprosess

Alle som mister en de har kjær, går gjennom en sorgprosess. Noen bruker lengre tid enn andre på å komme seg tilbake til det «normale» igjen (se illustrasjon). Av mulige dødsfall får foreldrenes død størst konsekvenser for barn. Ikke bare mister de en person som står for kjærlighet og daglig omsorg, men dødsfallet medfører ofte mindre stabilitet og større omveltninger for dem i hverdagen. Barnet vil holde realitetene på avstand siden et slikt dødsfall er så gjennomtrengende for barnet. Vi som lærere har da stor betydning for ivaretagelse av barns behov når dødsfall rammer elever og skoler fordi:

- Lærerne kjenner de enkelte barn og deres personlighet.
- Lærerne kjenner «kulturen» i den enkelte klasse.
- Lærerne er eksperter i formidling av kunnskap til barn, mer enn psykologer/psykiatere/skoleleger.
- Lærerne har kunnskap om involveringspedagogikk og om ulike uttrykkformer som kan nyttes i forbindelse med dødsfallet.
- Lærerne har tillit og er kjent blant barna.

Disse forholdene gjør lærerne til en unik ressurs i ivaretagelsen av barnas behov.

Hvordan takle sorg hos elevene?

Elever som har opplevd dødsfall i familien, vil som oftest ha best av å begynne på skolen så snart som mulig. Første skoledag etter et fravær i forbindelse med et dødsfall, kan være vanskelig. For å gjøre denne overgangen lettere, bør det være tidlig kontakt mellom lærer og elev/foreldre. Ved å ta initiativ til en slik kontakt viser læreren at han bryr seg og er innstilt på å hjelpe på best mulig måte. Det er viktig for barn å ha en person de kan stole på i en slik situasjon, og læreren kjenner klassemiljøet og den enkelte elev best. Det er en fordel om det gis informasjon til de andre elevene om hvordan eleven vil at de skal forholde seg. Det er enkelte barn som ikke vil at dette skal snakkes om, og da er det viktig at vi som lærere respekterer dette ønsket.

Når det informeres om et dødsfall i klassesammenheng, kan det være hensiktsmessig å følge et samtaleforløp som har vist seg egnet for samtaler etter kritiske hendelser. Når en slik samtale er aktuell, bør man ta seg god tid til dette. Det kan være en fordel at det er to lærere til stede, for det kan være slitsomt å ha ansvaret alene. Den læreren som blir med klassestyrer, bør være kjent med klassen på forhånd.

Strukturen for et slikt møte

- 1. INTRODUKSJON:** Læreren redegjør for hva som skal foregå i de neste timene, og hvorfor. Læreren må forberede elevene på at det kan gjøre vondt å snakke om det som har hendt, men at samtale om dette i klasserommet vil gjøre det mindre vondt over tid. Videre er det viktig å forklare elevene at alle reagerer forskjellig, og at det ikke skal ertes eller kritiseres etterpå hvis det er noen

som reagerer ulikt. Alle har lov til å snakke ut om sine tanker rundt situasjonen.

- 1. FAKTA:** I denne fasen lar en elevene fortelle hvordan de fikk vite om det som har skjedd.
- 2. REAKSJONER:** Spørsmål om hvilke tanker barna gjorde seg da de fikk høre om hva som var skjedd, vil ofte lede til at barna begynner å fortelle om sine reaksjoner.
- 3. INFORMASJON:** I denne fasen samler klassestyrer trådene fra det som elevene har fortalt, påpeker likhetene i deres tanker og reaksjoner.
- 4. AVSLUTNING:** Her blir det oppsummering av hva som har foregått på møtet.

(Fasene er hentet fra Dyregrov: «Sorg hos barn»)

Kjenn dine begrensninger

Redselen for ikke å kunne ta seg tilstrekkelig av barna er parallell til det mange foreldre opplever. Noen lærere ønsker at en psykolog skal være den som tar samtalen med elevene, og både min egen og andre profesjoner har presset på for å møte elevene direkte. Det er etter Dyregrovs oppfatning uheldig å la dette være normen, fordi det undergraver lærernes selvfølgerlige posisjon, og gjør at elevene må forholde seg til en fremmed de må bygge opp tillit til. Kommer du opp i en slik situasjon og føler at det er nødvendig å få hjelp fra andre instanser, finnes det mange støttegrupper du kan ta kontakt med på nettet og via telefon. Sjekk også om din skole, høgskole eller barnehage har en beredskapsplan.

Vil du lese mer om dette temaet? Les boka «Sorg hos barn» – en håndbok for voksne av Atle Dyregrov.

Ressurser

BARNEOMBUDET: www.barneombudet.no
telefon 22 24 26 30

MENTAL HELSE: www.mentalhelse.no
telefon 810 30 030 (åpent hele døgnet)

REDD BARN: www.reddbarna.no

BARN OG UNGES KONTAKTTELEFON:
800 33 321 (åpent ma.-fr. kl.14-20)

KIRKENS SOS: telefon 815 33 300 (åpent hele døgnet)

Forekommer mobbing i barnehagen?

Vi vet lite om utbredelsen av mobbing, men vi vet at det forekommer i barnehagen. Det er her mobbingen starter, og det er her vi må begynne å jobbe mot mobbing. Her er det viktig med nulltoleranse! Barn som er utsatt for mobbing, kan få psykiske skader som varer livet ut.

> TEKST: JEANETTE KROG SVENDSEN,
ILLUSTRASJONSFOTO: UTDANNING / LENA OPSETH

Barnehagebarna kan se ganske uskyldige ut der de sitter og leker, men det er ikke alltid situasjonen er slik. Se nøyere etter. Kanskje ser du noe du ikke liker?

Hva er mobbing?

Mobbing er ondsinnet og går ut på å skade en annen person enten psykisk eller fysisk. Mobbing er uønsket av den ene parten. Mobberen gjentar negative handlinger overfor en person over lengre tid. Mobbing er et maktspill der mobberen prøver å hevde sin posisjon.

Ulike typer mobbing

Mobbing kan, grovt sett, deles i to typer:

- > Fysisk mobbing: vold, som slag og spark. Denne typen er direkte og lettere å oppdage.
- > Psykisk mobbing: verbal (skjellsord, hånlige og krenkende kommentarer) samt utestenging/isolasjon. Denne typen er indirekte og vanskeligere å oppdage, og det tar derfor lengre tid før det kan bli satt i verk tiltak. En slik type mobbing er vanskeligere for mobbeofferet å forholde seg til.

Hvem blir mobbet?

- > Barn med kroniske lidelser
- > Passive barn – de som er forsiktede, ikke klarer å sette grenser for andre
- > Barn som blir oppfattet som aggressive – har gjerne lite selvkontroll og forstyrrer gruppen

Hva kan skje med barn som

blir mobbet over lengre tid?

Barn som blir mobbet over lengre tid, kan få psykiske skader som kan vare livet ut. De kan føle seg verdiløse, få lav selvfølelse og trekke seg inn i seg selv. De kan også få redusert livskvalitet og utvikle negative mønstre for samspill. Barna kan miste respekten for og tilliten til de voksne som ikke griper inn. Det kan oppfattes som et stort nederlag for barn å ikke få være sammen med dem de ønsker. De blir usikre og tør ikke å ta igjen. Over en lengre periode kan det virkelig gå ut over barnets helse – hodepine, magesmerter, muskelsmerter, svekket immunforsvar, angst og depresjon. I voksen alder kan dette utvikle seg til spiseforstyrrelser, sosial isolering, selvska- ding og i verste fall selvmord.

Hvordan oppdage

om barnet blir mobbet?

- > Barnet gruer seg til å gå i barnehagen.
- > Barnet spiller syk og må være hjemme.
- > Barnet isolerer seg, leker alene.
- > Klær, leker og annet forsvinner.
- > Barnet knytter sterk kontakt med de voksne og vil kun leke med dem.
- > Barnet foretrekker å leke med yngre barn.
- > Barnet er trist og deprimert.
- > Barnet knytter sterk kontakt med dyr eller gjenstander.
- > Barnet er ofte sykt, grunnet dårlig immunforsvar.

Ikke alle barn viser disse tegne- ne. Vi som voksne må se nøye

etter, kanskje ser du andre tegn som ikke står nevnt her?

Hvordan kan mobberne oppføre seg?

Det er som regel to–tre barn som mobber andre. Ansvaret bagatelliseres når man er flere om ugjerningen. Sitater som «Det var ikke bare meg ...» sier det meste.

Ulike tegn

- > Ustabile venneforhold – spesielt jenter går sammen to og to, tre jenter sammen pleier svært sjeldent å fun- gere.
- > Overdreven selvheldelse og dominans.
- > Tiltrekning til aggressive handlinger fra tegnefilm eller video.
- > Spesialbehandling av andre barn – hjelpsom og grei med enkelte, og negativ og plagsom med andre barn.
- > Oppstart og forsterkning av negative stemninger.

Mobberne ser på seg selv som klare ledere, med sterkt selvbilde og stor tro på egen styrke. Mobberne er ofte godt likt, og de andre barna ser opp til dem. De har lært at det lønner seg å mobbe, og dersom det ikke blir satt grenser, vil mobbingen fortsette, og bli verre og verre.

Hvorfor er det så vanskelig for barnet å fortelle at det blir mobbet?

Årsaken kan være at barnet er redd for å fortelle dette til en voksen – redd på grunn av trusler fra mobberne og for konsekvensene av «sladring». Barnet kan også være redd for ikke å bli

Statistikk

Det er foretatt undersøkelser om mobbing og de ulike aldersgruppene.

Slik er de fordelt:

- > 2–6 år: 16,5 %
- > 7–12 år: 18,3 %
- > 13–17 år: 10,0 %
- > Barn av aleneforeldre: 20,9%
- > Barn med to foreldre: 14,4%
- > Barn med foreldre med lav utdanning: 17,4%
- > Barn med foreldre med høy utdanning: 12,3%
- > Barn med kronisk lidelse: 26,8%
- > Barn generelt: 13,6%
- > 10–15 % av barnehagebarna blir mobbet!

(kilde: www.doktoronline.no)

trodd av de voksne, eller redd for at tilstanden blir forverret. Det kan hende at barnet ikke vil bekymre foreldrene eller er flau over mobbingen. Barnet kan også være så lite at det har problemer med å gjøre greie for seg og sine tanker/opplevelser.

Er det tilfeldig det mobberne gjør?

Barna er bevisst på hva de gjør, og strategier utvikles tidlig. Det er mer vi som voksne som bagatelliserer det som skjer. Voksne har vansker med å tro at så små barn er i stand til å mobbe andre barn, men dette forekommer, og vi som voksne må iverksette tiltak mot mobbing, ikke minst forebyggende.

Hvordan forebygge/hindre mobbing i barnehagen?

Barnehagen har en viktig oppgave i å formidle grunnleggende verdier som fellesskap, omsorg og medansvar for andre. Ved daglig sosialt samspill lærer barna hvordan de skal oppføre seg mot andre. Bruk av sosial kompetanse som forebyggende arbeid er utrolig viktig. Sosial kompetanse handler om

å lykkes i å omgås andre, og kan deles inn i fem punkter:

- Empati og rolletaking: Innlevelse i andres følelser.
- Prosocial atferd: Positive sosiale holdninger og handlinger som å hjelpe og oppmuntre andre.
- Selvkontroll: Lære om turtaking, kompromisser, felles avgjørelser og å takle konflikter.
- Selvhevdelse: Å hevde seg selv på en god måte.
- Lek, glede og humor: Å skille lek fra annen aktivitet.

Tiltak må rettes mot enkeltindivid, barngruppen og miljøet. Det må settes grenser for hva som er tillatt oppførsel.

Førskolepedagog Solveig Helene Aksnes og sosiolog Kris-

tine Skarr i Nasjonalforeningen for folkehelsen har ansvaret for «Steg for steg». Dette er et program som skal forebygge mobbing og som fremmer sosial kompetanse. Programmet går i hovedsak ut på:

Steg for steg-empati

- Kjenne igjen tegn på følelser, da blir det lettere å forstå hva en selv og andre føler
- Ta andres perspektiv
- Vise medfølelse og omtanke for andre

Mestring av sinne

- Gjenkjenne hvordan sinne føles
- Legge merke til hva som gjør en sint
- Trene på teknikker for å redusere sinne

Anbefalt litteratur:

- «Mobbing». Håndbok til foreldre (Rebell forlag AS) av professor Erling Roland
- «Mobbing i barnehagen» (informasjonsbrosjyre som sendes ut til alle barnehager), et samarbeid mellom Barne- og familiedepartementet og Barneombudet

Problemløsning

- Bruke en metode for problemløsning i sosiale situasjoner
- Trene på sosiale ferdigheter

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Det er svært viktig å ha et nært samarbeid mellom personalet og foreldre. Ved hjelp av systematisk observasjon og refleksjon i ulike situasjoner, kan man tidlig oppdage eventuelle mobbesituasjoner og raskt ta tak i dem.

Nei til passive voksne!

Det er også viktig å være en aktiv og tydelig voksen. Passivitet hos personalet er svært uheldig. Det kan bidra til å skape upersonlige, kalde og ekskluderende miljøer og relasjoner i barnegruppen. I slike miljøer kan det lett oppstå mobbing. Barn trenger positive forbilder. Det viktigste er å være til stede, vise

omsorg og formidle trygghet og nærhet. Personale og foreldre har et felles ansvar for at mobbing ikke får utvikle seg i barnehagen!

Hva skjer med mobbing i barnehagen akkurat nå?

Informasjonsbrosjyren fra BFD og Barneombudet blir sendt ut til alle barnehager. I flere barnehager jobbes det med sosial kompetanse. Det er satt i gang flere undersøkelser om mobbing i barnehagen som vil være klare til den nasjonale barnehagekonferansen i Trondheim 5.–6. mai, så her gjelder det å følge med.

Vær ekstra oppmerksom neste gang du ser små barn leke. Kan-skje er ikke leken slik den gir seg ut for?

KLIPP UT og heng på innsiden av døra dersom du lurer hvor du skal fortsette studiene

67° 17" nordlig bredde, 14° 23" østlig lengde

Flotte fjell på alle kanter, massevis av flott natur, som kan brukes til pleie av slitne hoder, etter en lang dag på skolen med forelesninger og iherdig studentarbeid. Der ligger Bodø, en perle ved kysten.

> TEKST: BJØRN H. NICOLAISEN, FOTO: KJELL PEDERSEN, STUDENTSAMSKIPNADEN I BODØ

I Nord-Norges «hovedstad» vil de fleste studenter kunne finne seg til rette. Selv om byen ikke er så stor, gir de fleste tilreisende studenter inntrykk av å trives.

Attraktiv høgskole

Høgskolen i Bodø har ca. 4800 studenter og over 400 ansatte. Skolen satser også på underavdelinger spredt utover nesten hele Nordland fylke, fra Helgeland i sør til Stokmarknes i nord. Skolen har mange attraktive studier som trekker til seg studenter fra hele landet, blant annet journaliststudiet. I tillegg har høgskolen et nytt og spennende tilbud som kommer til høsten.

Nytt, spennende lærerstudium

Fra høsten 2004 tilbyr Profesjonshøgskolens Institutt for lærerutdanning og kulturfag en helt ny faglærerutdanning i musikk, dans og drama med fordypning/hovedområde innenfor alle tre fagområdene. Fordypningen i drama vil ha vekt på figurteater. De tre faglærerutdanningene vil ha felles undervisning på flere fagområder som pedagogikk, fagdidaktikk og tverrfaglig arbeid og musikkteater. Bachelorstudiet faglærerutdanning i musikk, dans og drama er en treårig utdanning. Som eneste utdanningsinstitusjon nord for Oslo har Høgskolen i Bodø til nå gitt slik utdanning med hovedvekt på dans.

Januar 2004: samlokalisering

Til nå har Høgskolen i Bodø vært delt opp i to hovedavdelinger; lærerutdanningen har ligget for seg selv i Rønvik, mens resten av skolen er lokalisert på tettstedet Mørkved. I januar 2004 ble endelig lærerutdanningen, eller som det nå heter Institutt for lærerutdanning og kulturfag (ILUK), flyttet sammen med resten av høgskolen. ILUK, som ligger under Profesjonshøgskolen,

har nå fått helt nye undervisningslokaler, og både studenter og lærere synes å trives med det.

Forandring

Lærerutdanningen i Bodø er inne i en tid preget av forandring, både når det gjelder lokaliteter og på det rent faglige området. Det bygges for tiden et nytt læringscenter, som blant annet vil inneholde det nye biblioteket.

Byen og dens tilbud

Bodø er en liten by, men til tross for størrelsen kan byen by på et variert uteliv og gode idretts- og kulturtilbud. Det lille tettstedet Kjerringøy ligger 40 km nord for Bodø sentrum og er kjent fra flere av dramatiseringene av Hamsuns verker. Det gamle handelsstedet er en godt besøkt turistattraksjon som er verdt et besøk.

Fotball!

Når man er i Bodø, er det naturlig å avlegge Aspmyra et besøk. Det er ikke alle forunt å kunne oppleve et av Norges beste fotballlag. Som student får du sesongbilletter til ca. halv pris (verdt pengene). Hvis du vil se noe ekstremt, er et besøk i Saltstraumen, verdens sterkeste malstrøm et bra tips. Rundt straumen er det i tillegg gode muligheter for å fiske sin egen fisk, et tips til dem som vil spare penger på matbudsjettet. Bodø har også en stor havørnbestand på 68 hekkende par. På studentenes eget utested Samfunnet kan du oppleve mange konserter med landets beste artister, eller spille et spill og nyte en p...kaffe i ro og fred.

Viktig! Dette er obligatorisk når man bor i Bodø: Ja, vi elsker Bodø/Glimt, og vi elsker det vi ser, Bodø/Glimt for evig, mer, mer, mer. Ja, vi har tørka tåra og av og til besvimt, ååå Bodø/Glimt.

Rollespillet «På Flukt»

"Jeg ante ikke at det var så grusomt å være på flukt. Ikke få mat, bli jaget, lurt og plaget. Er det sånn flyktninger har det, burde alle få bli i Norge." Kommentaren kom fra en gråtkvalt gutt. Han var ferdig med rollespillet "På flukt" som arrangeres i regi av Norges Røde Kors. I løpet av et døgn hadde 14-åringen fått et innblikk i en flyktningens hverdag.

ROLLESPILLET HANDLER OM å være på flukt. Spillet er beregnet på barn og unge fra 13 år og oppover. Rollespillet pågår et døgn, og foregår hovedsakelig utendørs, gjerne i omgivelser hvor deltakerne ikke er kjent. Under tegnede har selv vært både deltaker og instruktør. Deltakelsen i spillet gjorde sterkt inntrykk, og jeg var instruktør for en gruppe borgerlige konfirmanter. Selv de tøffeste guttene, som 14-åringen nevnt ovenfor, var svært slitne, og en del gråt, da spillet ble avsluttet.

ET AV RØDE KORS UNGDOMS fremste mål er å sikre respekt for enkeltmennesket. Rollespillet er et tiltak for å motvirke fremmedfrykt og rasisme. Målet er å gi deltakerne en forenklet, men realistisk opplevelse av de problemer og vanskeligheter flyktninger utsettes for.

DELTAKERNE FÅR INFORMASJON om hva spillet går ut på, får utdelt en identitet, en bakgrunnshistorie og spillpenger. Deltakerne blir delt inn i familier, som skal holde sammen. De opplever byråkrati, papirvelde og vanskelige og korrupte grensevakter. De blir jaget, blir fratatt penger, ransaket og får minimalt med mat.

Å OPPLIVE EN FLYKTNINGS SITUASJON på kroppen gir en helt annen forståelse enn det å lese om flyktninger. Elevene opplever læring gjennom opplevelser. Spillet kan erfaringsmessig også egne seg for eldre ungdommer og voksne. Mange voksne har også godt av en vekker innimellom. Elevene utfordrer sine egne holdninger, og i etterkant av rollespillet er det samtale, og rom for etterarbeid. Rollespillet kan for eksempel innlede en lengre arbeidsperiode med fokus på for eksempel innvandrings- og flyktningproblematikk.

HØRES DETTE SPENNENDE UT? Kunne du tenke deg å finne ut mer? Være deltaker? Instruktør? Eller bruke det i undervisningssammenheng? Klikk deg inn på www.redcross.no, eller ta kontakt med Norges Røde Kors.

Heidi Andersen

Kjære lærarstudentar

Som studentar er det naturleg at de er opp-tekne av tilhøva der de er no. Likevel har eg lyst til å skrive om noko anna i denne helsinga. Store endringsprosessar går føre seg i skulesektoren om dagen. Mange av dykk skal dit om nokre år. Då vil det vere ein stor fordel om de, også i utdanningstida, fekk innblikk i sentrale problemstillingar som no set sitt preg på det offentlege skulepolitiske ordskiftet. Ikkje berre innblikk. Eg meiner at lærarstudentar bør ta mål av seg til å påverke også på dette feltet. Til dømes gjennom engasjement i Pedagogstudentane.

> TEKST: HELGA HJETLAND, FOTO: UTDANNINGSFORBUNDET

Utdanningsforbundet har med interesse følgd skuledebatten i avisene det siste året.

SOMME AV DELTAKARANE i denne debatten hevdar at ein viktig motsetnad går mellom reformpedagogane og dei som legg vekt på fagleg fordjuping, kunnskapstileining og hardt arbeid. Deira ærend synes å vere å gjenreise ein skule som set kunnskapstileining gjennom flittig og disiplinert arbeid i høgsetet. Dette er ein skule der lærarane opptre med trygg og sjølvstendig autoritet, og der denne er tufta på solid fagkunnskap. Reformpedagogane skal visstnok vere negative til ein slik skule.

FLEIRE AV DEBATTANTENE SEIER eksplisitt at dei meiner lærarorganisasjonane har vore med på å øydeleggje norsk skule og underminere posisjonen til lærarane, at vi er ein del av eit (sjølvrekutterande) reformpedagogisk establishment, som på alle vis søkjer å oppretthalde si makt over utviklinga og som er meir opptekne av prosess enn resultat. At somme meiner det, må vi ta til oss som ei utfordring.

FLEIRE INNLEGG KOMMENTERER forholdet mellom miljø og læring. Er trivsel ein føresetnad for læring, eller er det slik at læring skapar trivsel? Eller er denne motsetnaden konstruert?

På same vis vert forholdet mellom fagleg og pedagogisk innsikt kommentert. Kva for kompetanse er viktigast for ein lærar, kunnskapen om barn, unge og læringspro-

Helga Hjetland er leiar i Utdanningsforbundet

vert utsette for eit press i retning av nye arbeidstidsordningar, nye organiseringsformer for skulane, nye system for lønnsforhandlingar osv. Vi kan debattere, men må også gjere nokre val.

SOM EIT GRUNNLAG for den politikken Utdanningsforbundet skal ha framover, ønskjer vi å vidareutvikle vårt syn på lærarrolla i framtidens skule. Kva er kjernen i læreraryrket? På kva vis samspelet fagleg og metodisk innsikt? Kva er det som gjer oss til ein profesjon? Og kva kan vi seie om dette som spenner over heile utdanningsløpet? Kva er spesielt ved dei ulike nivåa? Er det noko av dette som tilseier bestemte profiler i yrkesrolla?

«Samstundes som debatten går er det somme som handlar»

Vi er sikre på at vår eigen debatt om dette vil bli betre om vi også greier å hente inn verdfulle innspel frå andre, som har sitt daglege virke i klasserommet eller i universitets-/høgskolesystemet, anten dei er lærarar eller studentar.

VI TRENG Å BLI UTFORDRA, å lære. Den politikken vi skal utforme, skal påverke den skulen de om kort tid skal arbeide i. Difor treng de studentar å ta del i debatten. Gjorne i form av innspel til oss i Utdanningsforbundet. Om de ikkje rekk det før sommaren, kjem det nye sjansar til hausten.

EG VEIT DET ER TRAVLE TIDER for dykk no, når det stundar mot lyse dagar og eksamenstid. Fleire av dykk står kanskje på tampen av heile studietida og har allereie søkt jobb til hausten. Eg ønskjer alle lukke til!

Viktige datoer framover

1.7.04: Ny PS-ledelse tiltrer

5.-8.8.04: StLs sommerkongress på Ringerike folkehøgskole

24.-26.9.04: Landsstyremøte og høstleir i PS

22.-24.10.04: Nasjonal konferanse for lærerstudentar i regi av PS

12.-14.11.04: Landsstyremøte i PS

sessar eller den faglege kunnskapen? Eller trengst begge delar?

DEN PROFESJONELLE FRIDOMEN vert debattert. Kan den gode lærar operere i eit forpliktande fellesskap med resten av lærarane, under pedagogisk leiing av rektor? Kan ein skule utvikle ei felles og forpliktande pedagogisk plattform for sitt arbeid? Eller vil dette føre til ei krenking av den profesjonelle fridomen den einskilde lærar må ha, med negative verknader for kvaliteten på undervisningsarbeidet?

Forholdet mellom elevaktivitet og lærarstyring vert debattert. Er det et anten eller? Kva for undervisningsformer aktiviserer elevane utan at læraren abdiserer? Er nokre undervisningsformer i så måte «betre» enn andre?

FORHOLDET MELLOM DEI BREIE, allmenndannande måla og dei spesifikke kunnskapsmåla og kva for konsekvensar desse bør få for undervisninga er under debatt. Delar av dette ser vi også i debatten om dei såkalla friskulane. Dette er også sentralt i den delen av debatten som handlar om å definere kva som er god kvalitet.

«Skolens feste må vere i opplysnings-samfunnets ideal om å danne myndige mennesker», seier Inge Eidsvåg. Han er oppteken av at både elevar og lærarar skal ha roller, som sikrar ein «anstendig avstand» og «respekt for grenser». Ligg det noko her?

SPØRSMÅLA ER MANGE, meiningane like så. Dette er først og fremst bra! Men, samstundes som debatten går er det somme som handlar. Når dette kjem på trykk, har regjeringa nett lagt fram ei stortingsmelding om endringar i grunnutdanninga. Vi

Middag på 10 minutter

Selv om du er alene, nettopp har flyttet hjemmefra, eller ganske enkelt synes middag tar for lang tid: Nå har du ikke lenger noen unnskyldning for å droppe middagslagingen. Her kommer noen oppskrifter som er raske å lage, og så enkle at selv DU kan klare det.

> TEKST: BJØRN H. NICOLAISEN, FOTO: LIVE BRAATHEN ELLINGSEN

ADVOKATMAT: Rask mat trenger ikke være ufin og forbeholdt studenter. Disse rettene er gode nok, selv for fiffen, her representert ved Advokat Jørgen W. Mathiassen.

NUDLER MED BACON OG GRØNNSAKER

STEKT RIS

STEKTE POTETER MED KJØTTDEIG

INGREDIENSER

en pose mr. lee
en halv gulrot
litt løk
bacon

du kan også bruke pølse, kjøttkaker, skinke eller kyllingrester i stedet for bacon. da bør du ikke ha i kjøttet før du har i nudlene.

kokt ris
løk
paprika
egg
skinke

kokte poteter
kjøttdeig
sopp
løk
tacokrydder
ost
litt salat (kan sløyfes)

FRAMGANGSMÅTE

Mål opp 1 dl mer enn det som står på posen (5 dl). Kok opp vannet mens du skreller og rasper en halv gulrot. Kutt opp litt løk og 4-5 skiver bacon. Ha alt i vannet og kok i 3-4 minutter. Ha i nudler og krydderposen, kok i ytterligere 4 minutter.

Server med brød og smør.

Poteter og ris kan det være lurt å koke mens du ser på tv. Det kan du oppbevare i kjøleskapet. På den måten tar det ikke så lang tid å lage middag når du kommer sliten hjem fra skolen.

Fres litt løk, paprika og skinke. Ha på ris og la det frese i noen minutter. Ha i ett eller to egg. Rør godt sammen. Krydre med salt, pepper og gjerne litt karri.

Det er også godt med kyllingrester, eller rett og slett uten kjøtt.

Server med brød og smør.

Skrell og kutt opp potetene. Stek kjøttdeig og løk, ha i sopp og krydre med tacokrydder. Ha i ost og la osten smelte, rør godt så det ikke svir seg.

Server med litt rømme eller dressing.